

*IV Семинар Пољопривредне саветодавне и стручне службе
Републике Србије*

22.-24. јануар 2013.год., Златибор

Заједничка пољопривредна политика ЕУ – шта после 2013.? –

Милица Јевтић, дипл. ек.

Сектор за пољопривредну политику

Одсек за аналитику и статистику

**Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде
Република Србија**

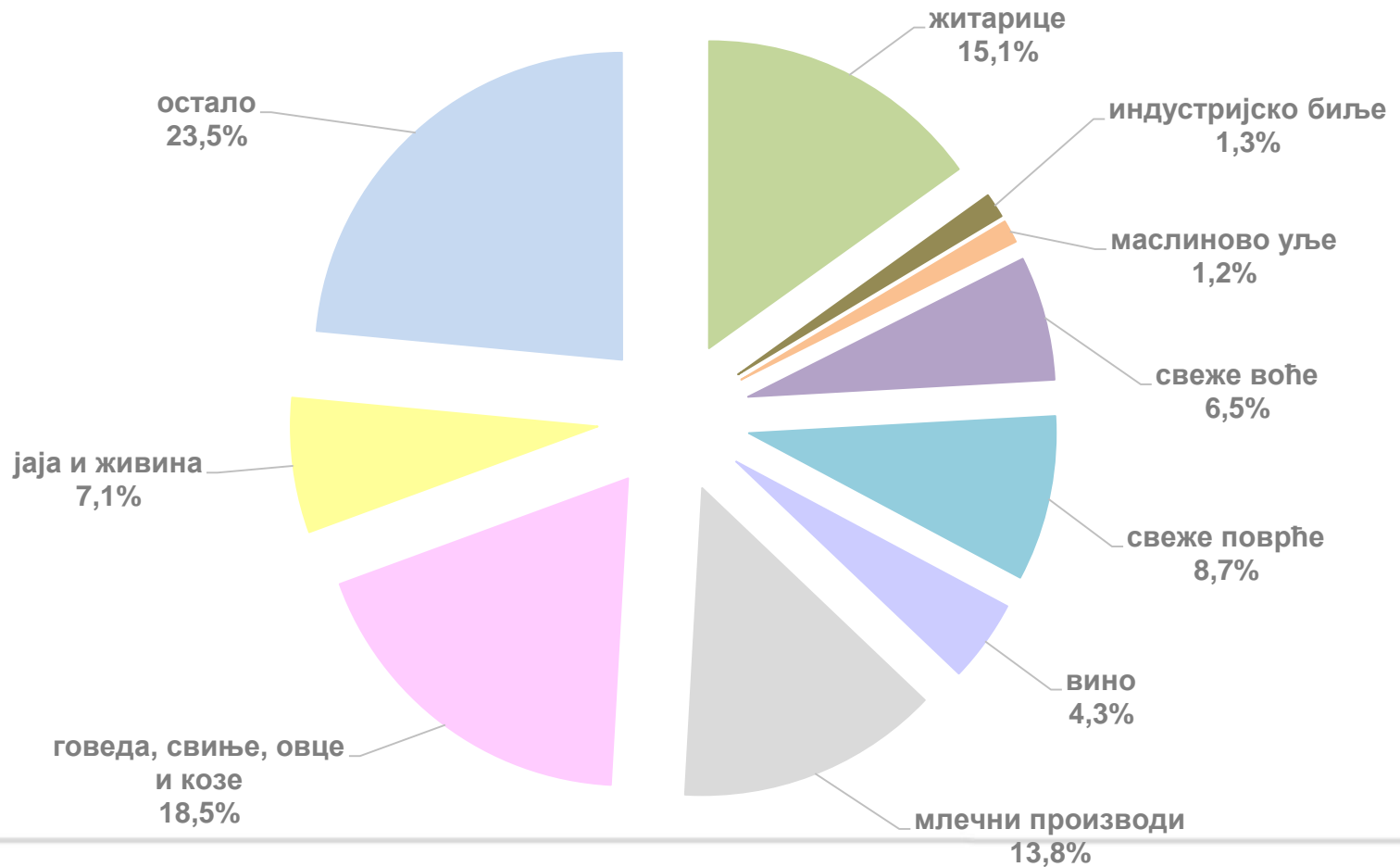
Неке чињенице о пољопривреди ЕУ

Коришћено пољопривредно земљиште (2010.)	183.875.000 ha
Број пољопривредних газдинстава (2007.)	13.700.000
Коришћено пољопривредно земљиште по газдинству (2007.)	12,6 ha
Број запослених у пољопривреди (2010.)	10.459.000
Учешће запослених у пољоп. у укупном броју запослених (2010.)	4,7%
БДВ у пољопривреди (базне цене, 2010.)	143,8 млрд €
Учешће пољопривреде у БДП (2010.)	1,2%
Учешће увоза пољоп. производа у укупном увозу (2010.)	6,7%
Учешће извоза пољоп. производа у укупном извозу (2010.)	6,6%
Спољнотрговински биланс пољоп. производа (2010.)	- 6,8 млрд €
Учешће издатака газдинства за храну у укупним издацима (2009.)	16,5%
Популација у руралним областима	56%
Руралне области на територији ЕУ	91%

ЕУ производи скоро све...

Учешће појединих пољоп. производа у укупној пољоп. производњи (2010.)

Заједничка пољопривредна политика ЕУ је...

- Једна од најзначајнијих области деловања институција ЕУ – у смислу обухвата правних тековина и учешћа у буџету;
- Једна од најстаријих заједничких политика – 50 година;
- Једина политика ЕУ која се примењује кроз заједнички оквир ЕУ, код које већина јавних потрошње долази из буџета ЕУ, а не из националних/регионалних буџета.
- **Законска регулатива:**
 - *(ЕС) 1234/2007 – Јединствено тржиште пољоп. производа*
 - *(ЕС) 73/2009 – Директна плаћања*
 - *(ЕС) 1698/2005 – Рурални развој*
 - *(ЕС) 1290/2005 – Финансирање ЗПП*

Развој ЗПП

продуктивност →

конкурентност →

одрживост →

1957 - 1968	1970-те и 1980-те	Реформа 1992.	Agenda 2000	Реформа 2003.	Health Check 2008
прехранбена сигурност	прекомерна производња	смањење вишкова	продубљавање процеса реформи	тржишна оријентација	јачање реформи из 2003.
унапређење продуктивности	експлозија потрошње	животна средина	конкурентност	интереси потрошача	нови изазови
стабилизација тржишта	међународна фриkcија	стабилизација дохотка	рурални развој	рурални развој	управљање ризиком
подршка производима	структурне мере	стабилизација буџета		животна средина	
				поједностављење мера	
				усклађеност са СТО принципима	

ЗПП данас...

ЗПП данас...

Заједничка пољопривредна политика ЕУ

I стуб

EAGF

II стуб

EAFRD

МЕРЕ УРЕЂЕЊА
ТРЖИШТА

ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА

РУРАЛНИ РАЗВОЈ

Мере **обавезне** за земље чланице, не суфинансирају се из националних буџета (уз мање изузетке)

Обезбеђена примена заједничке политике у оквиру јединственог тржишта, котролисана од стране заједничке администрације и система контроле

Мере углавном **добровољне** за земље чланице, кофинансирају се из националних буџета

Расподела кроз стратешки оквир, који повезује европске, националне, регионалне и локалне потребе

➤ **Директна плаћања**

- Директно се исплаћују фармерима кроз одређене шеме подршке;
- Основа ЗПП, највеће учешће у буџету.

✓ “Унакрсна усклађеност”

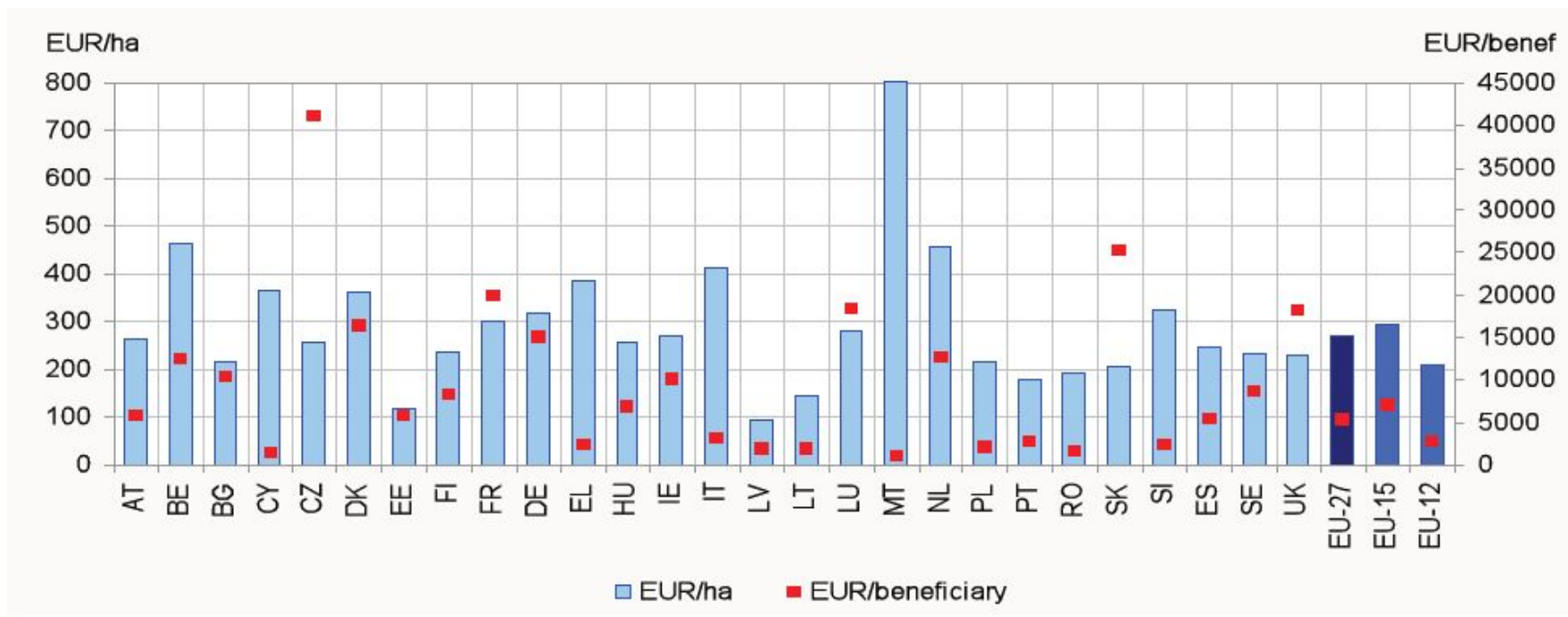
- Има за циљ да допринесе развоју одрживе пољопривреде, чинећи ЗПП компатибилном са захтевима друштва (очување околине и здравља);
- Састоји се од :
 - захтева заштита околине, здравља људи, животиња и биља, као и добробити животиња (*Statutory management requirements - SMR*)
 - поштовања добрих пољопривредних и еколошких услова (*Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC*)
- Услов за остваривање права на:
 - директна плаћања,
 - неке мере руралног развоја.
- Земља чланица прописује минималне стандарде, усклађене са ЕУ стандардима;
- Контрола – надлежна национална тела спроводе контролу на узорку од **најмање 1%** фармера који су аплицирали за директна плаћања.

Директна плаћања

- Ниво директних плаћања по хектару и кориснику значајно се разликује у земљама чланицама;
- Разлог → просечна величина газдинства.

Просек директних плаћања по кориснику и ха у ЕУ

➤ Мере уређења тржишта

➤ Мере уређења тржишта

- Тржиште пољоп. производа у ЕУ функционише кроз **Заједничко уређење тржишта** (*Common Market Organization – CMO*);
- Стварање јединственог тржишта → најзначајније поједностављење икада спроведено у оквиру ЗПП;
- **Циљ** – поједностављење законске регулативе, јединствена права функционисања, повећање транспарентности...
- Заједничко уређење тржишта обухвата:
 1. Мере на унутрашњем тржишту,
 2. Трговину са трећим земљама,
 3. Правила конкуренције и државну помоћ,
 4. Опште и специфичне одредбе за поједине секторе.

➤ Мере уређења тржишта

- **Јединствено тржиште пољоп. производа** успостављено 2008.год., постепеним увођењем производа, заменивши **21** појединачно тржиште:

<i>Почетак примене</i>	<i>Сектор</i>
1. јануар 2008.	Воће и поврће, прерађено воће и поврће, банане, живе биљке, етил-алкохол, пчеларство, квоте за шећер
1. април 2008.	Сушена сточна храна, свилене бубе, квоте за млеко
1. јул 2008.	Житарице, хмељ, сирови дуван, говедина и телетина, свињско месо, овчије и козије месо, јаја, живинско месо, семе, маслине, лан и конопља, млеко и млечни производи (осим из одобрене квоте)
1. август 2008.	Вино, члан 191.
1. септембар 2008.	Пиринач
1. октобар 2008.	Шећер, осим члана 56. (квоте за шећер)
1. јануар 2009.	Скала Комисије за класирање трупова

✦ Рурални развој

- **Agenda 2000** → рурални развој постаје II стуб ЗПП (територијалне и структурне мере);
- **Реформа 2003.год.** → уводи се *модулација* – средства из директних плаћања преусмеравају се у рурални развој;
- **Health Check 2008** → нови изазови: климатске промене, биодиверзитет, управљање водама, обновљива енергија, иновације.
- Политика руралног развоја финансира се кроз Европски фонд за пољопривреду и рурални развој (*EAFRD*), уз национално кофинансирање.

➤ Рурални развој

Рурални развој 2007-2013 - циљеви и мере -

Оса 1

Конкурентност (мин. 10%):

- Модернизација фарми
- Прерада
- Инфраструктура
- Помоћ за елементарне непогоде
- Обуке

Оса 2

Животна средина и управљање земљиштем (мин. 25%):

- Маргинална подручја
- *Natura 2000*
- Агро-еколошке мере
- Мере у шумарству

Оса 3

Диверзификација и квалитет живота (мин. 10%):

- Диверзификација
- Туризам
- Мала предузећа
- Оживљавање села
- Основне услуге

LEADER приступ (мин. 5%)

Европски фонд за пољопривреду и рурални развој – EAFRD

Национално кофинансирање

ЗПП у периоду 2014-2020

Зашто је потребна реформа?

Да би ЗПП ефикасно реаговала на нове изазове:

- Ублажавање растуће забринутости за европску и глобалну прехранбену сигурност;
- Унапређење одрживог управљања природним ресурсима;
- Савлађивање притиска на пољоп. производњу због климатских промена, потреба за смањењем емисије гасова, коришћење обновљиве енергије;
- Повећање конкуренције у ситуацији растуће глобализације и нестабилности цена, уз задржавање нивоа производње у целој ЕУ;
- Оптимално коришћење структуре и производних система фарми у ЕУ, прилагођавање проширењу ЕУ;
- Јачање територијалне и социјалне повезаности руралних области ЕУ, кроз запосленост и диверзификацију;
- Креирање ЗПП као праведне и уравнотежене политике, уз смањење диспаритета између земаља чланица;
- Настављање поједностављења процедура имплементације ЗПП, унапређење контроле и смањење администрације.

Циљеви будуће ЗПП

ЗПП 2014-2020

Одржив ниво производње хране

- доприносити приходу фарме
- унапређење конкурентности
- компензовати отежавајуће услове пословања у маргин. подручјима

Одрживо управљање природним ресурсима и климатске активности

- примена добре пољоп. праксе
- подстицати “зелени раст” кроз иновације
- ублажавање последица климатских промена

Уједначен територијални развој

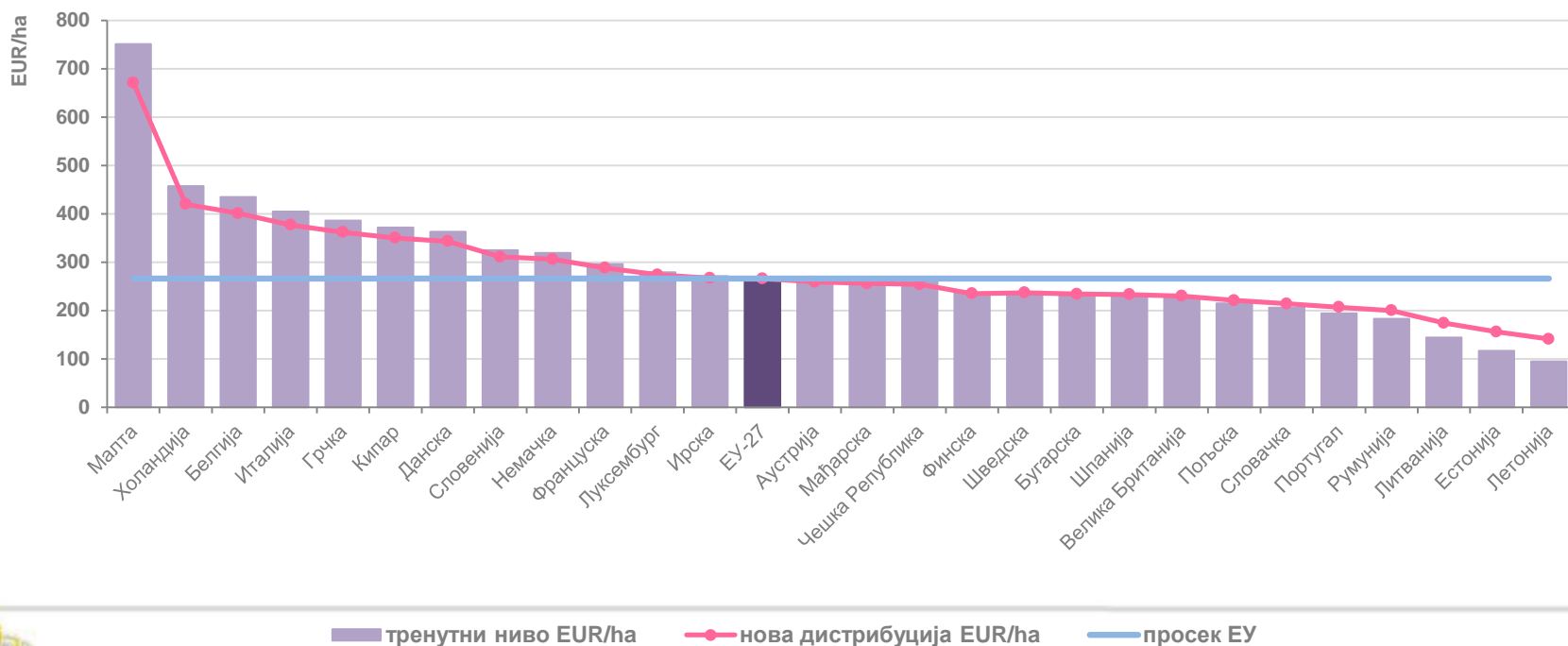
- запошљавање и оджавање социјалне структуре становништва
- унапређење руралне економије и промоција диверсификације
- унапређење услова за мале фармере, развој локалних тржишта

Директна плаћања после 2013.

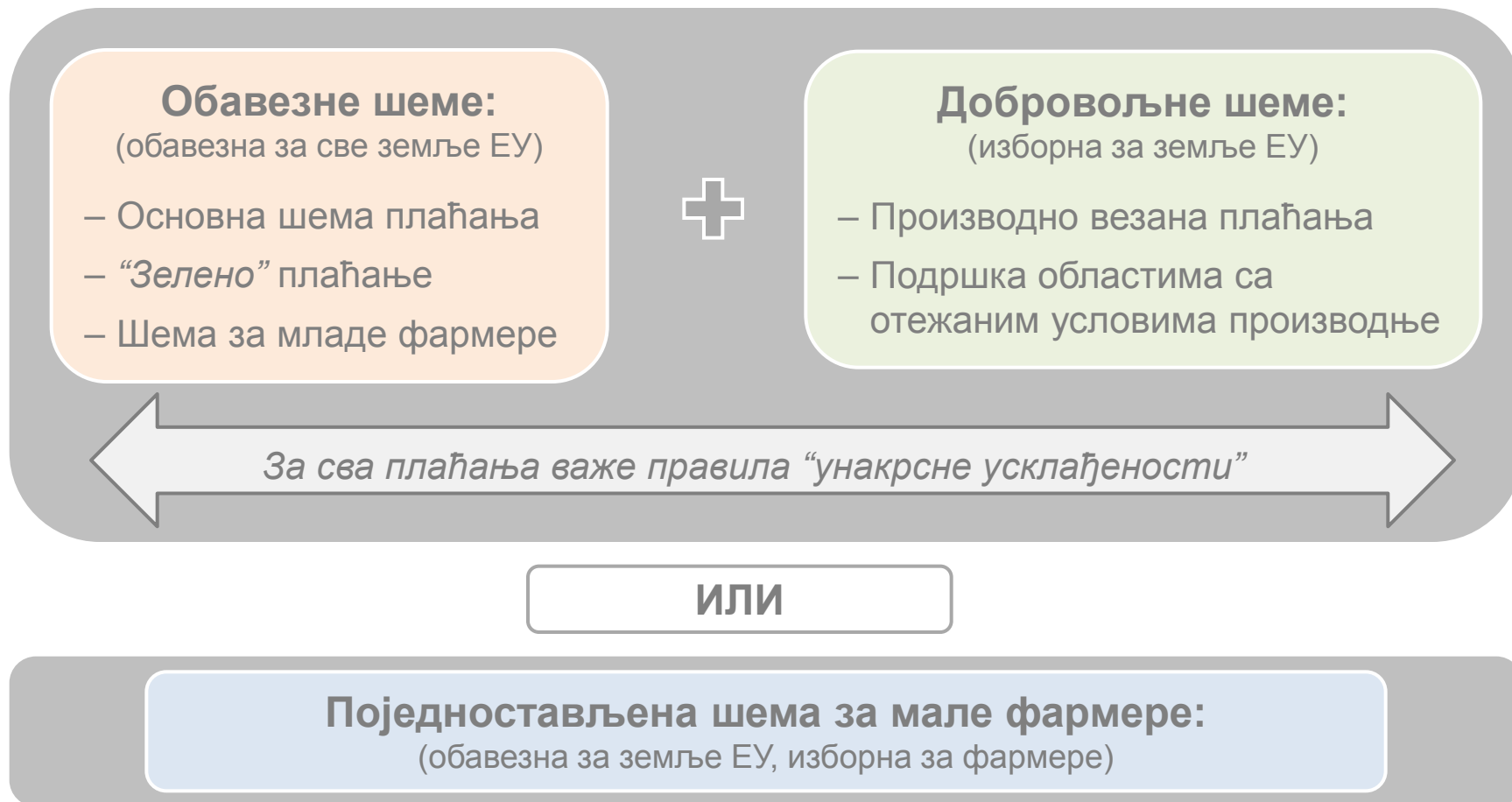
- Прерасподела, редизајн и боље усмеравање подршке, на основу објективних и праведних критеријума, лако разумљивих од стране пореских обвезника.
- Потреба за **редистрибуцијом** директних плаћања између земаља чланица и/или региона.

Редистрибуција директних плаћања у ЕУ у периоду 2014-2020

➤ **Директна плаћања после 2013.**

- Од 2014., ЕУ фармери имаће на располагању:

➤ Мере уређења тржишта после 2013.

- Задржавање тржишне оријентације ЗПП;
- Модернизација и поједностављење постојећих инструмената;
- **Тржишне интервенције** → у интересу очувања сигурности у случају тржишних поремећаја и поремећаја цена;
- Предложене измене тржишних интервенција :
 - продужавање периода интервенције
 - коришћење клаузула о поремећајима тржишта
 - приватно складиштење за остале производе.
- Јавна дебата разматра:
 - укидање квота за млеко (2015.год.)
 - укидање квота за шећер (екон. 2014/15)
- **Циљ** реформе → унапређење функционисања прехранбеног ланца.

➤ **Мере уређења тржишта после 2013.**

- **Разлози** за реформу → промена карактера тржишта пољоп. производа:
 - интеграција робног и финансијског тржишта;
 - ближа веза између тржишта енергије и тржишта пољоп. производа;
 - утицај климатских промена.
- Предложена **решења** уређења тржишта:
 1. увођење регионалне и глобалне шеме за робне резерве житарица;
 2. јавна давања за помоћ фармерима за осигурање од ризика;
 3. увођење компензационих плаћања.

➤ Рурални развој после 2013.

Циљеви реформе:

Унапређење конкурентности пољопривреде

Одрживо управљање природним ресурсима

Уједначен територијални развој руралних области

➤ Рурални развој после 2013.

➤ Рурални развој после 2013.

Europe 2020

Могуће опције ЗПП

- Инструменти будуће ЗПП остаће конципирани кроз два стуба:
 1. **стуб** → субвенције које се плаћају фармерима на годишњем нивоу;
 2. **стуб** → инструменти подршке за циљеве ЕУ, државама чланицама дају флексибилност за њихове специфичности, релизују се на вишегодишњој основи кроз програме и уговоре.
- Јасно разграничење инструмената два стуба треба да обезбеди:
 - транспарентност,
 - комплементарност,
 - ефикасност.
- Актуелне **три политичке опције** – правци будуће ЗПП:
 - дефинишу главне правце јавне дебате;
 - нису међусобно искључиве;
 - базирају се на концепцији са два стуба политике (различита равнотежа између стубова)

Могуће опције ЗПП

ОПЦИЈА 1

Директна плаћања

- Увођење равномерније расподеле директних плаћања између земаља чланица (непромењен тренутни систем директних плаћања)

Тржишне мере

- Јачање инструмената управљања ризиком
- Унапређење и поједностављење постојећих тржишних инструмената (где је то потребно)

Рурални развој

- Одржавање оријентације из *Health Check*-а о повећању средстава за изазове климатских промена, водне ресурсе, биодиверзитет, обновљиву енергију и иновације

Могуће опције ЗПП

ОПЦИЈА 2

Директна плаћања

- Увођење равномерније расподеле директних плаћања између земаља чланица
- Шира структура директних плаћања
- Увођење нове шеме за мале фармере
- Увођење ограничавања основног плаћања

Тржишне мере

- Унапређење и поједностављење постојећих тржишних инструмената, где је то потребно

Рурални развој

- Прилагођавање постојећих инструмената приоритетима ЕУ – животна средина, климатске промене, реструктурирање и иновације, регионалне/локалне иницијативе
- Јачање постојећих инструмената управљања ризиком и опционо увођење мера из *green box*-а за стабилизацију дохотка
- Могућа редистрибуција средстава између земаља чланица, на основу објективних критеријума

Могуће опције ЗПП

ОПЦИЈА 3

Директна плаћања

- Постепено укидање директних плаћања у тренутном облику
- Уместо тога, увођење лимитираних плаћања за заштиту животне средине и додатна плаћања за специфична природна ограничења

Тржишне мере

- Укидање свих тржишних мера, уз евентуални изузетак клаузула у случају поремећаја тржишта, које се могу активирати у случају великих криза

Рурални развој

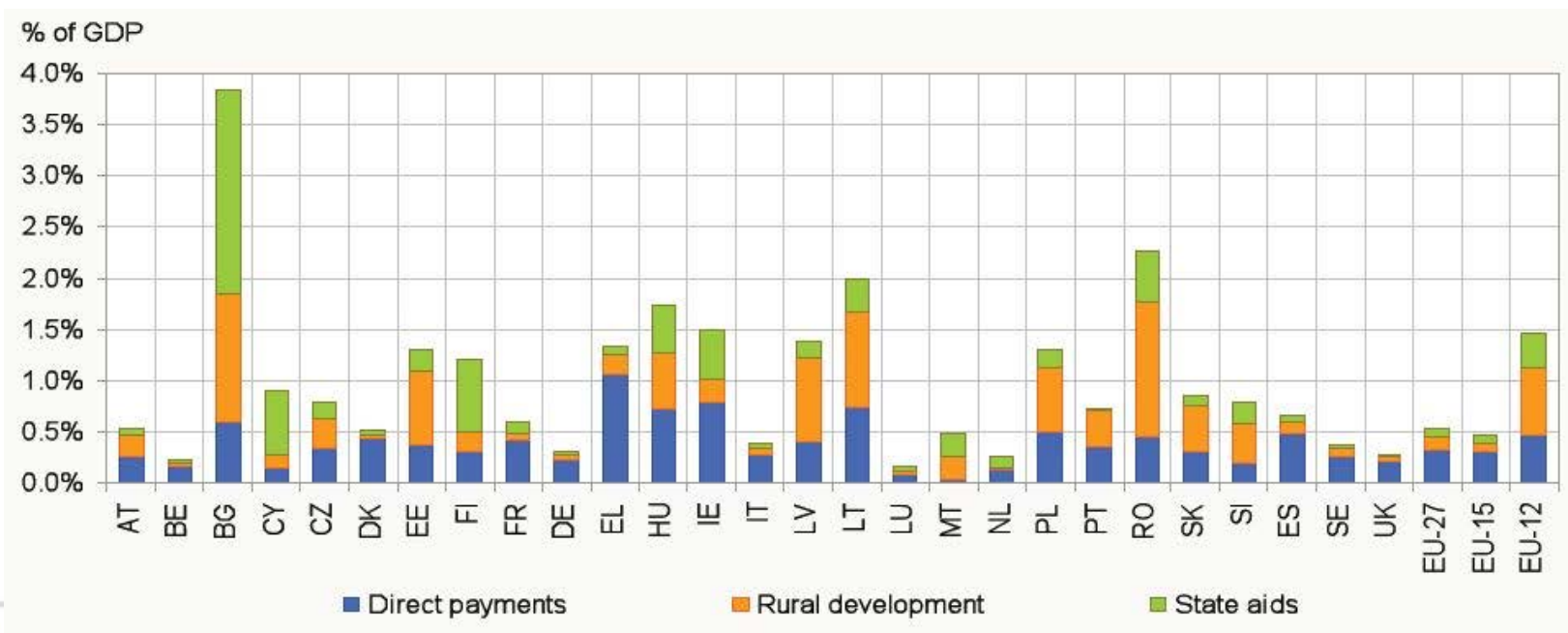
- Мере фокусиране на климатске промене и еколошке аспекте

Буџет ЗПП

- У првим годинама постојања ЗПП је обухватала 2/3 буџета ЕУ;
- Данас ЗПП кошта око **55 милијарди EUR годишње** → око 40% буџета ЕУ → 0,5% БДП у ЕУ;
- Сваки грађанин ЕУ одваја у просеку по **2 EUR недељно** за финансирање ЗПП.

Укупна издвајања за пољопривреду у земљама ЕУ и њихово учешће у БДП (2009.)

Буџет ЗПП

Финансирање ЗПП за стратешки оквир 2014-2020 (предлог ЕК)

Стуб I – Директна плаћања и тржишна давања	281,8 млрд €
Стуб II – Рурални развој	89,9 млрд €
Укупно I и II стуб	371,7 млрд €
Безбедност хране	2,2 млрд €
Најугроженије становништво	2,5 млрд €
Резерве за случај кризе у пољоп. сектору	3,5 млрд €
Европски фонд за глобализацију	до 2,5 млрд €
Истраживање и иновације у области прехранбене сигурности, “биоекономије” и одрживе пољопривреде	4,5 млрд €
Укупно додатна средства	15,2 млрд €
Укупно предложен буџет за период 2014-2020	386,9 млрд €

Више о ЗПП после 2013...

- Европска комисија www.ec.europa.eu
- DG AGRI www.ec.europa.eu/agriculture
 - *Commission Communication “CAP towards 2020”*
 - Предлози законске регулативе:
 - *Proposal for a regulation establishing rules for **direct payments** to farmers under support schemes within the framework of the common agricultural policy*
 - *Proposal for a regulation establishing a **common organization of the markets** in agricultural products (Single CMO Regulation)*
 - *Proposal for a regulation on support for **rural development** by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)*

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

www.minpolj.gov.rs

milica.jevtic@minpolj.gov.rs

